

Булахов М. Г.:

ВОСТОЧНОСЛАВЯНСКИЕ ЯЗЫКОВЕДЫ. БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ

(Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, Минск. Том 1, 1976; том 2, 1977; том 3, 1978)

Egyedülálló és régen várt kiadvánnyal lepte meg a nemzetközi szlavisztikát a Minszki Állami Egyetem kiadója, amikor közrebozsátotta a neves orosz nyelvész, M. G. Bulahov professzor háromkötetes bibliográfiái lexikonját. Sem az általános enciklopédiák, sem az irodalmi lexikonok nem nyújtottak támpontot az érdeklődőknek sokszor még a legjelentősebb nyelvészek munkásságát illetően sem. Rendkívül széles mindenekelőtt a fölvetett nevek köre: nemcsak az orosz, belorussz és ukrán nyelvészet derékhatárát találjuk itt meg, benne vannak Bulahov könyvében az írók és irodalomtörténészek, a paleográfia és a kritika jeles művelői, a történészek és a régészek stb., mindazok, akiknek érdeklődése szaktudományukon túl a nyelvre is kiterjedt. Az összeállító kitekint a Szovjetunió határain túlra is: szerepelteti azokat a külföldi nyelvészeket, akik működésük valamely szakaszában kapcsolatban állottak Oroszország, Belorusszia vagy Ukrajna egyetemével vagy iskoláival.

Az első kötet tudománytörténeti jellegű: 131 szócikkben a 16. századtól századunk elejéig tekinti át a témát. A második és a harmadik kötet az utolsó 70 év szlavistáit tárgyalja 170 szócikkben, illetve a harmadik függeléké 51 szócikkkel egészíti ki az első kettőt. Jól hasz-

nálható rövidítésjegyzék és névmutató segíti az olvasót.

A szócikk felépítése logikus és világos. A rövid életrajzot a munkásság időrendi ismertetése követi a legfőbb munkák s azok alapkonklúziói mélységében, mérlegre téve az adott tudós hozzájárulását mind a nyelvészeti részproblémák megoldása, mind pedig a keleti szláv nyelvészet egészének fejlesztése tekintetében. A szócikkek terjedelme nagyjából az egyes életművek tudományos súlyával arányos. Minden portrét az adott szlavistára vonatkozó hazai és külföldi szakirodalom zárja. Fényképek és főművek címlapjainak fakszimile-másolatai színesítik a köteteket.

Aligha kell bővebben méltatni e kiadvány fontosságát. Elegendő a szerzőnek az előszóban kifejtett egyik gondolatára utalni: a nyelvészeti örökség iránti figyelem hiánya gyakran oda vezet, hogy „az elmúlt századok nyelvészeinek számos értékes gondolata és kezdeményezése feledésbe vész, s ezért nemegyszer kénytelenek vagyunk újra kidolgozni mindazt, amit elődeink már elvégeztek”. Más szóval, a ma nyelvésze, ha nem ismeri elei tudományos eredményeit, könnyen a spanyolviasz újralfedezésének veszélyébe kerül.

Nem kétséges ezért, hogy M. G. Bulahov hosszú évek munkájával összeállított lexikona nemcsak a szűkebb szakma számára bizonyul hasznos kézikönyvnek, hanem segítheti az olvasók azon szélesebb körét is, amely különböző megközelítésből érdeklődik a keleti szláv filológia története iránt.

M. A. Korcsic

TANÍTVÁNYAINKNAK AJÁNLOHATJUK

Várnai Zseni:

AZ IGAZLÁTO KIRÁLY

A huszadik század történelmének szemtanújától azokat a verseket, meséket gyűjtötte össze a Móra Könyvkiadó, amelyek az öt éven felüli gyerekekhez szólnak. A kötet a nemzetközi gyermekévbén, a Tanácsköztársaság hatvanadik évfordulójára jelent meg. Azonban kár lenne, ha egy évre rá már megfeledkeznénk e múltunkat idéző, megrajzoló könyvről.

Várnai Zseni verseiben, meséiben tanítványaink a Tanácsköztársaság boldog napjairól, a felszabadulás mindent megváltoztató eseményeiről olvashatnak a mese nyelvén. A Tanácsköztársaság bukása után a költő humánus gondolatait, érzéseit nem mindig mondhatta el nyíltan, legtöbbször szimbolikusan fogalmazta meg őket. Ezekről a versekről, mesékről közősen kell beszélgetnünk, hogy tanítványaink meg-

értsék a művek mélyebb gondolatait is. (Ilyen a címadó mese is: *Az igazlító király*. Nagyon szép előadás lehetne belőle, akár bájos feldolgozásban is. Maradandó érzéseket váltana ki kis tanítványainkból, és jobban megértenék azt is, hogy mit jelentett a Tanácsköztársaság győzelme a gyerekeknek, ha az *Aludni szeretnék...* című mesét elolvassánk nekik az ünnep-alkalmából.)

Hasznos segítség e könyv abban, hogy alsós tanítványainkkal a mese nyelvén értsük meg, mit jelentett a szegények, az elnyomottak küzdelme a hatalmasok ellen egy jobb, holdogabb jövőért. S ezt a jobb életet – amely a mai gyerekeké – miért kell nagyon megbecsülnünk és lelkiismeretesen dolgoznunk, tanulnunk érte.

Gyerekeink kíváncsiak a múltra, s Várnai Zsenitől, a szemtanútól sokat tanulhatnak:

„Nap nap után bekopogtatnak hozzám k's üttörők, a szemük rámragyog,

fiúk, lányok, mosolygó szökek, barnák
a nagy idők élő nyomát kutatják,
s számukra én egy szemtanú vagyok.”

Kondor Lajos kedves, gyermekszempontú raj-
zai jól segítik a versek, mesék megértését.

Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1979.

A Móra Ferenc Könyvkiadó néhány éve megindított „Már tudok olvasni!” sorozata olyan könyveket ad az éppencsak olvasni tudó gyerekek kezébe, amelyek egy vagy két neki-futásra végigolvashatók. Történetük színes, for-
dultatos, megragadja a kis olvasók képzeletét. A cselekményes könyveket szemet gyönyörköd-
tető, színes rajzok teszik még élvezetesebbé. A sorozat anyagát klasszikus szerzők és mai
írók legjava terméséből válogatta a Móra Ki-
adó.

Az 1979-ben megjelent kötetek között talál-
juk a „tündéri realizmus” írójának gyermekek-
ről szóló elbeszéléseit is:

Gelléri Andor Endre:

MATYIKA

Ez a válogatás – ahogyan a kötet ajánlásá-
ban is olvashatjuk – jóvátehetetlen hiányt akar
pótolni. Jóvátehetlent, mert a kislányának
ígért gyönyörű könyveket a munkaszolgálatos
író sohasem írhatta meg.

Kis történteiben művészi erővel rajzolja meg
a múlt gyermekeinek szomorú sorát, fiatal éle-
tük mindennapos fájdalmait. Tanításunk során
érdemes ezekből a kis elbeszélésekből fölol-
vasnunk, amikor a felszabadulás előtti életről
beszélgetünk tanítványainkkal.

A kötet írásainak hangulatával harmonikus
egységet alkotnak *Würtz Ádám* egyszerűen szép
rajzai.

Mai gyerekekről ír *Tarbay Ede*:

HÉTKÖZNAPI TÖRTÉNET című könyvében.

Bármelyik mai családdal megtörténhetik mind-
az, ami Annival, Julival, Esztivel, Marival és
anyukájával az egyik vasárnapon: kirándultak
az Állatkertbe.

Valóban hétköznapi lehetne ez a vasárnapi
kirándulás, ha az író csak ezt mondaná el ró-
la. De az egy napi történetet át meg átszövik

az emberi kapcsolatok, érzések különös megnyil-
vánulásai. Felbukkannak emlékek, régi álmok,
csodálatos melegséggel tűnik föl a nagyanyónál
töltött idő, s ezzel együtt a nagyon szeretett,
messze lakó nagymama alakja is. Az elmúlt
idő emlékeivel azonban különös párhuzamosság-
gal halad a jelen is, amely a könyv történeté-
nek alapját adja. *Tarbay Ede* egyszerűen mut-
tat példát arra, hogyan kell gyerekeknek írni,
hogy az őszinte érzéseket keltsen, ne hasson
mesterkéltnak, didaktikusnak.

Hasznos olvasmánya lesz ez a könyv har-
madikos és negyedikés tanítványainknak is. Ők
már (kis segítséggel) nemcsak az eseményeket
olvassák ki a történetből, hanem véleményük
lesz a regény sokféle jellemű szereplőiről is.

Az állatkerti séta egy-egy jelenetét *Gémes
Péter* kifejező rajzai képzelgetik el az olvasóval.
A valóságból a fantázia, a csodálatos dolgok
birodalmába viszi el olvasóit *Szepes Mária*:

TÁLTOS MARCI című könyvében.

Elég, ha a könyv elejéről néhány mondatot
felolvasunk kedvcsinálónak, s bizonyos, hogy
örömmel ismerkednek meg tanítványaink a kis
kentaurkölyökről szóló, mulatságos mesetörté-
nettel. S míg végigélik a kíváncsi, szertelen csi-
kófiú mulatságos kalandjait, sokféle érzéssel, gon-
dolattal gazdagodnak. Egy-egy kalandot érde-
mes lenne bábos feldolgozásban megjelenítenünk
műsoros délutánokon. A bábok elkészítéséhez
ötletet adhatnak *Mayer Gyula* vidám rajzai is.

Ugyancsak alsós tanítványainknak ajánlhatjuk

Galambos László: RÖPTETŐ című verseskötetét.

A természetben feloldódó ember hangulatai-
nak, érzéseinek lírai lenyomatai ezek a költe-
mények. Játékos ritmusuk, meseien szép képeik
miatt könnyen megtanulhatók. A költő találó,
sokszor különös szókapcsolásai nagyban fokozzák
a versek hangulatteremtő hatását. Tünékeny
őzei, égen nyíló napvirágai, Holdba hajló ka-
kásai, liliom-trombitái, mind-mind a természet
szeretetét, az ember és a természet kapcsolatát
fogalmazzák meg meleg hangon. E lírai látó-
másokat *Dános Judit* rajzai a grafika eszközei-
vel teszik még érdekletesebbé.

Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1979.